
התנדבות בקרב בני נוער

יחידת הוראה בעברית לחטיבת הביניים

מפמ"ר עברית: תומר בוזמן
כתיבה: איריס ששון וד"ר עליזה עמיר
קישורים מקוונים: יניב סנס
ייעוץ דיסקטי: ד"ר עליזה עמיר

תשע"ה
דצמבר 2014

תודה לאיריס ששון, מדריכה במחוז מרכז על היוזמה לכתיבת היחידה.

תוכן עניינים

2.....	רציונל
2.....	• מטרות היחידה
2.....	• ציר אורייני
3.....	• כלים מקוונים
3.....	פעילות 1 – כתיבת טיעון – טיוטה ראשונה
3.....	חומרים לתלקיט
4.....	פעילות 2 –הפקת מידע מטקסט חזותי דבור (סרטונים) ומטקט כתוב
6.....	חומרים לתלקיט
6.....	פעילות 3 – סיכום כתשתית לכתיבת טיעון
7.....	חומרים לתלקיט
8.....	פעילות 4 - כתיבת טיעון- טיוטה שנייה
8.....	• משוב עצמי בעקבות צפייה
9.....	פעילות 5 – טיוטה שלישית
9.....	פעילות 6 – משוב
9.....	• התבוננות בכתיבה
9.....	• התבוננות על הנושא ועל תהליך הלמידה
9.....	חומרים לתלקיט
10.....	נספחים

התנדבות בקרב בני נוער

רציונל

הפעילויות המוצעות ביחידה זו פורשות לפני הלומדים סוגיה חינוכית אקטואלית הרלוונטית לחייהם- התנדבות. העיסוק האורייני בסוגיה זו מאפשר להם להביע את עמדתם ולברר עם עצמם מה מידת חשיבותה בעבורם. הוא מזמן אפשרות לגייס את התלמידים ללמידה משמעותית (רגשית, חברתית וקוגניטיבית) של השפה, המושתתת על ערך ללומד ולחברה, על מעורבותו של הלומד בתהליכי הלמידה ועל הרלוונטיות של הנושא עבורו, כל זאת מתוך סקרנות ועניין.

יחידת ההוראה מציעה חשיפה לתכנית הלאומית של המחויבות האישית, המקדמת מעורבות חברתית וקהילתית של הלומד כחלק בלתי נפרד מחובותיו הלימודיות.

יחידת ההוראה מורכבת ממגוון פעילויות. כל מורה, על פי שיקול דעתו, יבחר פעילויות המתאימות לתלמידיו ולמטרות שברצונו לקדם, ויחליט כמה זמן להקדיש לכל פעילות. אנו ממליצים למורה לרכז את הפעילויות בתיק עבודותיו.

ביחידה זו נוצקים עקרונות פדגוגיים להוראה בהמשך השנה: למידה המכוונת לתוצרים מסוגים שונים, הבניה עצמית של הידע, כתיבה בסיטואציה אותנטית לנמען ולמטרה אמיתיים. כמו כן משולבת בה למידת עמיתים, התבוננות בתוצרי כתיבה והערכתם, ביטוי ליצירתיות של הלומד ועוד.

ביחידה זו הוספנו צלמיות (אייקונים) לנוחיותכם.

חומרים לתלקיט:

דיון במליאת הכיתה:

הערות למורה:

עבודה בקבוצות:

עבודה בזוגות:

עבודה אישית:

מטרות היחידה

- להפיק מידע מטקסטים רציפים ובלתי רציפים
- לתרגל סיכום על פי מקור מידע אחד (כתשתית לכתובת טיעון)
- להתנסות בכתובת טיעון ארוכת טווח

צייר אורייני

- היצגים גרפיים
- סיכום
- כתיבות טיעון

כלים מקוונים

- כלי עבודה ב"וורד"
- קישורים למקורות מידע במרשתת
- סרטונים ביוטיוב
- תכנת [smore](#)
- השתתפות בסקר (שאלון בגוגל דוקס או תכנת סוקרטיב)

פעילות 1 – כתיבת טיעון – טיוטה ראשונה

1. לפניכם מטלת כתיבה – טיוטה ראשונה (טיוטה שנייה תיכתב בשלב מאוחר יותר) משימת הכתיבה:

"180 שעות בתוך 3 שנים: זה הזמן שבו יצטרכו להתנדב 450,000 תלמידי התיכון בישראל כבר בשנת תשע"ה כדי לקבל תעודת בגרות".
תארו לעצמכם שהנחייה כזו הייתה ניתנת גם לתלמידי חטיבת הביניים. חוו דעתכם על החלטת משרד החינוך. נמקו את עמדתכם.

2. התבוננות בכתיבה

לאחר שכתבתם את הטיוטה הראשונה, התבוננו בה וכתבו

- א. כמה שורות כתבתם?
- ב. האם השתמשתם במקורות מידע?
- ג. האם ציינתם דוגמאות, אם כן – מהיכן הם נלקחו? אם לא- מדוע?
- ד. איזו הערכה היית נותן לטיוטה הראשונה שלך? 1 2 3 4 5 6 (1 ציון נמוך ביותר, 6 מצוין)

חומרים לתלקיט

- טיוטה ראשונה והתבוננות בכתיבה

פעילות 2 – הפקת מידע מטקסט חזותי דבור (סרטונים) ומטקט כתוב

מטרות

- חשיפה לנושא ההתנדבות ובניית תשתיות של ידע

א. לפניכם קישורים למספר סרטים. באחד הסרטים אחד הנערים המתנדבים אומר: "כשנוער עושה – נוער משפיע ומשנה" מצאו דוגמאות לדבריו מתוך שני הסרטונים וכתבו אותן.

סרטון 1: [התנדבות ב"כנפיים של קרמבו"](#)

סרטון 2: [פיקוד העורף - התנדבות נוער בשעת חירום](#)

אישי
אמורה, הסרטונים האלה הם בבחינת האצה, האורה יכול לבחור סרטים אחרים. האורה יכול להחליט באילו סרטונים להתמקד או לתת לתלמידים לבחור מתוך הסרטונים.

חשוב לספר לתלמידים שצדי אולפאר הקימה את תנועת הנוער "כנפיים של קרמבו" כשהייתה תלמידת תיכון בת 16 בלבד. לפני מספר חודשים התפרסם כי צדי הוכרזה על ידי טייס מזל"ן כאחת ממנהיגי הדור הבא.

ככל הנוגע לצטייה אישית אפשר להבחין בסוגים שונים של מתנדבים: מתנדב הזקוק חלק ומשתתף, מתנדב מוביל (כמו מדריכי תנועות הנוער) מתנדב שהוא יוזם ומנהיג.

רצ"ה קישור על אודותיה [עדי אלטשולר בוויקיפדיה](#)

דיון במליאה בכיתה

- מהי התנדבות ומהי מטרתה, לדעתכם?
- מאיזה גיל חשוב להתנדב, אם בכלל?
- האם זאת נחשבת התנדבות ברגע שמשרד החינוך או בית הספר מחייב אותה?

בעקבות הצפייה בסרטונים ובעקבות הדיון בכיתה, כתבו בהיקף של כעשר שורות מהי התנדבות.

לאורה, את יש תחושה שהתלמידים לקוקים לתיווק נוסף, אפשר לדון בכיתה באמירה של ד"ר טל בן שחר, המופיעה בסרטון "כנפיים של קרמבו": "התרומה לאושר של אנשים אחרים מספקת לנו מנמאות והנאה ולכן הצלחה לזולת היא אחד המרכיבים החיוניים בחיים מאושרים?"

בקבוצות עד ארבעה תלמידים

לפניכם צלמיות המסמלות אפשרויות שונות של התנדבות (הועתק מתוך הכתבה "התנאי לתעודת בגרות: התנדבות")

- א. חשבו על אפשרויות נוספות למקומות התנדבות (אולי להוסיף: שהייתם רוצים להתנדב בהם) וציירו צלמיות מתאימות באופן ידני או באמצעות כלים במחשב. הוסיפו כיתוב מתחת לכל צלמית שיצרתם.
- ב. בחרו שתי צלמיות שציירתם וציינו מדוע בחרתם דווקא בהן? האם היו התלבטויות בקבוצה? האם התקבלה דעת רוב?
- ג. חשבו כיצד להציג את הצלמיות שבחרתם בפני הקבוצה, למשל באמצעות מצגת, פלקט או כתוביות.

במליאה

- האזנה לתשובות התלמידים ודיון בהן
- הצגת ההיצגים הגרפיים בליווי הסברים בעל־פה

חומרים לתלמידי

- היצגים גרפיים שיצרו התלמידים

מורה: *עד עכשיו נחשפו התלמידים למקורות מידע חזותיים. עכשיו הם התלמידים מוזמנים לחקור וללמוד להרחיב את הדעת באמצעות קריאה של טקסטים וסיכומים.*

פעילות 3 – סיכום כתשתית לכתיבת טיעון

מטרות

- התנסות בכתיבת סיכום על פי עקרונות של הכללה, הבניה והשמטה

נושאי לימוד

- סיכום
- דיווח – הצגת הסיכום לקבוצה

מורה: *פעילות זו מדגישה את עקרונות הסיכום: השמטה, הכללה והבניה ואת שיקולי הדעת של התלמיד. כל תלמיד מקבל טקסט אחר, ובסופו של תהליך כל תלמיד מציג את הסיכום שלו בפני הקבוצה. בתום הפעילות יבינו התלמידים המושג "התנדבות" לצורקו.*

בקבוצות של שישה תלמידים

לפניכם שישה טקסטים (מצ"ב בנספחים) הדנים בנושא ההתנדבות מנקודות מבט שונות.

שלב א – אישי

- בחר את אחד הטקסטים, קרא אותו וסכם אותו בקצרה.
- שים לב שבשלב הבא תתבקש לדווח עליו לחברי הקבוצה.
- לאחר כתיבת הסיכום, השב על השאלה:

מה היו שיקולי הדעת שלך כשבחרת לכלול או להשמיט מידע מן הטקסט? הבא שתי דוגמאות לפחות.

שלב ב - קבוצתי - כל אחד מכם ידווח לקבוצה במשך כשתי דקות על נושא ההתנדבות כפי שהוא מתבטא בטקסט שסיכמתם.

בעקבות הדיווח של כל אחד מחברי הקבוצה יציין כל אחד מכם איזה מידע חדש למדתם.

שלב ג - אישי – כתוב איזה מידע חדש למדת.

מה דעתך על הפעילות שבה כל תלמיד מציג מידע שתלמיד אחר לא קרא/הכיר?

 אמורה, אחד השימושים הפדגוגיים של **אמידה משותפת** הוא "אייסו" או "תזרז" המונח נלקח מהשאלה **Jigsaw puzzle** כלומר שיטה שבה מחלקים את הנושא הנלמד למספר תחומי משנה, ומטילים על כל תת-קבוצה ללמוד תחום אחד, וללמד את כלל הקבוצה את התחום הזה. השיטה זו נצעה שימוש בהוראת צמיחה.

שלב ד - קבוצתי – על סמך הסיכומים נסחו במשותף דף שבו תרכזו את כל הנימוקים שהופיעו במאמרים השונים הקשורים לנושא ההתנדבות (נימוקים תומכים ונימוקים מתנגדים).

 אמורה: לשיקוף דעת של **האורה** את **אנשי** במליאה את תוצרי הקבוצות. מומלץ לחלק את הכיתה לקבוצות של חמישה תלמידים. לפעילות זו כמה מטרות: התנסות דיון ללא מנחה, כתיבת מסמך שיתופי שבו יוצגו הטיעונים המרכזיים. המסמך יוכל **ענף** את נציגי הקבוצה בפעילות הבאה (דיון במליאה).

חומרים לתלמיד

- סיכום על פי טקסט אחד, כולל תשובות לשאלות: לאיזו מטרה כתבת את הסיכום? מה היו שיקולי הדעת שלך כשבחרת לכלול או להשמיט מידע מן הטקסט?

פעילות 4 - כתיבת טיעון- טיוטה שנייה

רגע לפני שכותבים את הטיוטה השנייה האזינו לקטע שלפניכם.

מתוך הכתבה: "פרסום ראשון: שעות התנדבות כתנאי לתעודת בגרות"

<http://glz.co.il/1064-48667-HE/Galatz.aspx>

משימת הכתיבה:

"180 שעות בתוך 3 שנים: זה הזמן שבו יצטרכו להתנדב 450,000 תלמידי התיכון בישראל כבר בשנת תשע"ה כדי לקבל תעודת בגרות".

תארו לעצמכם שהנחייה כזו הייתה ניתנת גם לתלמידי חטיבת הביניים. חוו דעתכם על החלטת משרד החינוך. נמקו את עמדתכם. נמקו את עמדתכם, בכתיבתכם הקפידו להיעזר בטקסטים שקראתם, בסרטונים שבהם צפיתם ובתובנות שעלו אצלכם בעקבות הדיון במליאה

 למורה, את הטקסטים שהתלמידים כתבו אפשר להצלות לסביבת מקוונות כאן smore, המאפשרת יצירת מיצג דיגיטלי אינטראקטיבי, להוסיף תמונות וסרטונים.

חשוב להסב את תשומת לב התלמידים לאלוהים של מקורות המידע, בשעה שהם נצלנים בטקסט כזה או אחר, למשל כאשר הם מנסים, מלכירים צמדה של אחד הכותבים, מדגימים מתוך אחד הטקסטים וכיו"ב.

מישוב עצמי בעקבות צפייה

 המורה תבקש מתלמיד שכתב את הטקסט לתת לתלמיד אחר לקרוא את הטקסט שלו לפני הכיתה.

אם תלמידי הכיתה, כולל התלמיד שנתן את הטקסט לקריאה, צופים (מאלינים) וחושבים מה הם יכולים לשפר בטקסט שלהם.

השימוש בתצפית הוא אמצעי לאיסוף משוב על איכויות הטקסט לשם שכתוב ולשם הצמחת המודעות לנאמנים של הכותב.

פעילות 5 – טיוטה שלישית

כתבו את הטיוטה השלישית בעקבות הפעילות במליאה.

פעילות 6 – משוב

התבוננות בכתיבה

לאחר שכתבתם את הטיוטה השלישית:

- א. כמה שורות כתבתם?
- ב. האם השתמשתם במקורות מידע?
- ג. האם ציינתם דוגמאות, אם כן – מהיכן הם נלקחו? אם לא- מדוע?
- ד. במה שונה הטיוטה הראשונה מהטיוטה השלישית, ציינו אילו שינויים ערכתם.
- ה. איזו הערכה היית נותן לטיוטה השלישית שלך? 1 2 3 4 5 6 (1 ציון נמוך ביותר; 6 מצוין). נמקו את קביעתכם.

התבוננות על הנושא ועל תהליך הלמידה

- מה למדתי על עצמי כמשתתף וכמבצע מטלות בקבוצה?
- במה תרמתי לקבוצה? במה נתרמתי מהקבוצה?
- האם הנושא עניין אותי?
- איזו תובנה לחיים הסקתי מתוך העיסוק בנושא ההתנדבות?

חומרים לתלמיט

- שלוש טיוטות
- התבוננות בכתיבה
- משוב על תהליך הלמידה

נספחים

- [התנדבות" – כתבה מתוך : ידיעות אחרונות, 11.3.14](#)
- [קובץ הגדרות של המילה "התנדבות" מתוך המרשתת](#)
- ["עזרת כבר למישהו היום?" שירלי יובל מאיר מהמרשתת](#)
- [סקר של ג'וינט ישראל בנושא התנדבות בני נוער בישראל](#)
- [התועלות והרווחים לארגונים המפעילים נוער מתנדב](#)
- [צדקה, התנדבות ועזרה לזולת בתפישת העולם היהודית](#)

התנאי לתעודת בגרות: התנדבות

44.3.14

180 שעות בתוך 3 שנים: זה הזמן שבו יצטרכו להתנדב 450 אלף תלמידי התיכון בישראל כבר בשנה הבאה כדי לקבל תעודת בגרות • ומי שלא יעשה זאת? לא יקבל את התעודה

בסיסי צה"ל   ניקיון חופים   עבודה ברפת   קטיף בשדות

בתי אבות   מכבי אש   מגן דוד אדום   תחנות משטרה

יוצאים מהכיתה אפשר להתנדב

צילום אילוסטרציה: שאול גולן

תמר טרבלסי חדר

נוספים הפועלים למען הקהילה ורווחתה. במהלך 3 שנות התיכון יחולקו משימות התנדבות על פי מאפיין עיקרי לכל שנה: כיתה י' תעמוד המחויבות האישית בסימן "אני והקהילה", ובמהלך השנה יירש התלמיד למלא 60 שעות התנדבות אישיות ועוד 30 שעות במסגרת קבוצתית שתאורגן על ידי בית הספר. בכיתה י"א הוא תהיה בסימן "אני והחברה הישראלית" ותכלול 30 שעות אישיות לצד 30 שעות קבוצתיות, ובכיתה י"ב יירש התלמידים לבצע 30 שעות התנדבות באופן אישי או קבוצתי - על פי בחירתם - שיעמדו בסימן "אני והמדינה".

מדי שנה יתבקשו התלמידים להחליף את המוסד או האיגוד שבו הם יתנדבו, ובתחילת כל שנה יערוך בית הספר מעין פאנל שבו יוצגו האפשרויות שיוצעו לתלמידים בהתאם לכי"תם. "נאשר לתלמידים לבצע את ההתנדבות גם בחופשות", אמרה יו"ר המזכירות הפדגוגית במשרד החינוך, רחל מתוקי, "זאת כדי להקל על התלמידים שקשה להם יותר ואנו סומכים על המנהלים שיידעו להתאים את הפעילות גם לתלמידים החלשים".

לא רק ציונים ומבחנים - החל מהשנה הבאה יוצב תנאי חדש לקבלת תעודת הבגרות: תלמידי בתי הספר התיכוניים יירשו לבצע פעילות התנדבותית במשך 3 שנים כדי לקבל את התעודה. מדובר בתנאי נות לאומית של מחויבות אישית, שבמסגרתה יתנדבו מדי שנה 450 אלף תלמידי בי"ת, ויא וייב בחיפה בולל של 180 שעות. כיום מחויבים רק תלמידי כיתות י' כברצוע פעילות מחויבות אישית בחיפה של 60 שעות בשנה. מטרת התוכנית החדשה, כך טסבירה מנכ"לית משרד החינוך מוכל כהן, היא להכ" שיר את בוגר התיכון לקראת מעורבות ולקיי חת אחריות לחברה ולסביבה. התלמידים יוכלו לבחור היכן להתנדב, ובפניהם יעמדו אפשרויות הקלאיות, דוגמת חייש וקטיף בשדות או עבודת רפת. הם יוכלו להתנדב גם בניקיון חר" פים או בסיוע לבסיסי צה"ל ולתחנות משטרה. אפשרויות נוספות הן טיפול בבעלי חיים, סיוע בבתי אבות, מגן דוד אדום, מכבי אש וארגונים

התנאי לתעודת בגרות: התנדבות - כתבה מתוך ידיעות אחרונות 11/3/14

קובץ הגדרות למילה "התנדבות" מתוך המרשתת

התנדבות היא מעשה שנעשה מרצונו החופשי של האדם, ללא תמורה חומרית או אחרת, והמונע על ידי רעיון או מטרה מסוימת. חלק מהגדרות מתייחסות לתפיסת הפעולה כבעלת ערך על ידי המבצע אותה.

הגדרות שונות של התנדבות

מאז מחקרו החלוצי של סילס (Sills, 1957) בתחום ההתנדבות הועלו מספר הגדרות שונות שניסו להתמודד עם השאלה – מיהו מתנדב ומתי הופכת פעילות ספונטנית למען הזולת להתנדבות של ממש.

ואן טיל (Van Til, 1988) הגדיר את ההתנדבות באמצעות המניעים והתגמולים של פעילות זו: "התנדבות יכולה להיות מוגדרת כפעולה מסייעת של יחיד, שנתפסת כבעלת ערך על ידו, ושאינה מכוונת באופן ישיר לרווח כספי ואינה נכפית על ידי אחרים או מחויבת על פי חוק. כך, במובן הרחב ביותר, התנדבות היא כל פעילות עזרה לא כפויה שעוסקים בה שלא על מנת להשיג, בראש ובראשונה, רווח כספי, ואינה נכפית או מחויבת על פי חוק" (עמוד 6).

אליס ונויס (Noyes, 1990 & Ellis) שמו דגש אף הן על המניע להתנדבות: "התנדבות פירושה לבחור לפעול מתוך הכרה בצורך קיים, ומתוך גישה של אחריות חברתית, וזאת ללא ציפייה לתגמול כלכלי. עשייה שהיא מעבר לחובותיו הבסיסיות של אדם" (עמוד 4). הדגש של פרס וליס (1975) הוא על נושא התמורה: "התנדבות היא מתן שירות מאדם לאדם מרצון חופשי וללא תמורה (או ליתר דיוק, ללא תמורה הדומה, איכותית וכמותית, למחיר השוק של השירות)" (עמוד 1).

הגדרתו של סמית' (Smith, 1981) כתובה על דרך השלילה ומסבירה יותר מי אינו נכלל בהגדרה זו: "אדם העוסק בפעילות שאינה ביו-סוציאלית (אכילה, שינה), שאינה נובעת מצרכים כלכליים (עבודה בשכר, עבודות בית, שיפוצים), ושאינה נכפית פוליטית (תשלום מסים, התלבשות לפני הופעה בציבור), אלא פעילות שבעיקרה מונעת על ידי הציפייה להטבות נפשיות מסוג כלשהו, כתוצאה מפעילות בעלת ערך שוק גדול יותר מכל תגמול שניתן עבור פעילות דומה" (עמ' 22-23).

גדרון (1997) הוסיף להגדרה את נושא המוטבים: "התנדבות היא עבודה שאדם עושה, מבלי לקבל שכר, במסגרת ארגונית או אחרת, ושעוזרת לאנשים שאינם בני משפחה או חברים" (עמוד 10).

"המועצה הלאומית להתנדבות בישראל (ע"ר)", עמותה - אשר שמה לה למטרה: לקדם, למנף, לעודד, לאגם את רוח ההתנדבות בחברה הישראלית - כמו גם יצירת רב שיח בין ארגונים המפעילים מתנדבים - ולצורך כך פרסמה המועצה את "אמנת ההתנדבות: קוד אתיקה - נוהל הפעלת מתנדבים"

ההגדרה המופיעה בקוד אתיקה נחלקת לכמה רמות:

- מתנדב/ת: אדם הפועל למען הזולת והחברה מתוך רצון חפשי, וללא קבלת תמורה כלכלית עבור הפעולה ההתנדבותית.
- פעילות התנדבותית: תרומת זמן, שירות, מומחיות, ידע, יוקרה ו/או מערכת קשרים על ידי מתנדב, לפחות למשך פרק הזמן לגביו התחייב המתנדב, באופן ישיר או עקיף, לאנשים מוכרים (למעט בני משפחה) ו/או בלתי-מוכרים, לארגונים, למסודות ולתנועות, לקהילה ו/או לסביבה.
- ארגון המפעיל מתנדבים:
  - עמותה, גוף ציבורי (למשל, ממשלתי או מוניציפלי) או גוף עסקי, המפעיל מתנדבים על-מנת להשיג מטרות למען החברה.
  - קבוצת אנשים הפועלת בהתנדבות על-פי מטרות שהציבה לעצמה, ללא כוונת רווח

ברם, כל ההגדרות שהובאו לעיל אינן מתייחסות לפעילות מסודרת ותוך ארגונית של מתנדבים, וכך כמעט כל אדם העושה מעשה זולתני, ויהא זה מעשה חד פעמי ולא מאורגן, יכול לחסות תחת הגדרות ההתנדבות הללו. יש לציין כי סקרים הבוחנים את היקפי ההתנדבות דווקא פועלים בדרך כלל לפי ההגדרה הצרה של ההתנדבות: ההתנדבות הרשמית, שמובחנת מפעילות אלטרואיסטית אגבית. פנר (Penner, 2004) הסביר כי להתנדבות רשמית ומסודרת ארבעה מאפיינים: היותה פעילות מתוכננת ולא ספונטנית; התנהגות ארוכת טווח; היעדר קשר חברתי בין המתנדב למוטבים; והקשר ארגוני. לעומת זאת, פעילות אלטרואיסטית אגבית (לדוגמה סיוע לקשיש לעבור את הכביש) היא ספונטנית, משך ההחלטה אם לבצע אותה קצר, ורק לעתים רחוקות מכיר המתנדב את מקבל העזרה. התנדבות מתמשכת, לעומתה, אינה ספונטנית, משך ההחלטה אם להשתתף בה ארוך ויש למתנדב אפשרות לבחור בין אלטרנטיבות שונות.

עריכה: איריס ששון

עזרת כבר למישהו היום? שירלי יובל מאיר

אנשים שמתנדבים ועוזרים לזולת הם אנשים יותר מאושרים. נשמע הגיוני, אבל לפי הפסיכולוגיה החיובית, הדבר גם מוכח מדעית.

בשנה שעברה נהגתי לעצור פעם ביום לפחות בצומת היציאה מהמושב ירקונה, שם שכן הגן של בני הקטן. עצרתי שם, מצייתת אוטומטית לתמרור "עצור" שכבר הפסקתי לראות, אבל יום בהיר אחד עצר אותי שם שלט חדש - שלט עץ שעליו נכתבו בדפוס יפה ועדין שלוש מילים: "לא לשכוח לעזור". השלט תפס מיד את תשומת לבי. ברגע הראשון חשבתי שהתרחשה שם איזו טעות הגהה - אולי התכוונו לחנך את הנהגים הממהרים בתזכורת "לא לשכוח לעזור"... אבל לא. היה כתוב שם בפירוש: "לא לשכוח לעזור".

הציווי הזה ליווה אותי במחשבות הנהיגה שלי, עד שהגעתי הביתה. פתאום חשבתי, כמה נכון בעצם להזכיר את זה לעצמי, לעצמנו. בכמה פעולות ומשימות מתמלא היומיום הדחוס שלנו, עד שדברים יסודיים כמו "לעזור", זקוקים גם הם לתזכורת. השלט עורר אותי, הפעיל בי משהו ובמיוחד סיקרנה אותי המחשבה, איך צץ שם פתאום? מי תלה? ולמה?

התשובה שקיבלתי מחברה שידעה את הסיפור שמאחורי השלט, נגעה בי עמוקות. התברר שבאותו שבוע, נפטר בן המושב באורח טרגי. בחור צעיר שעוד לא מלאו לו 18 ובמהלך אימון לקראת גיוסו המתקרב, קרס פתאום ומת. הוא היה נער מיוחד במינו, אחד כזה שכולם אוהבים, שנמצא בכל מקום ובעיקר - אחד שתמיד שם כדי לעזור. אבל כבוד ירד על המושב ובאחד הלילות תלה אחד השכנים את השלט ביציאה מהמושב, כמין גלעד לזכרו של הנער המיוחד ההוא ושל מה שאפיין אותו יותר מכל.

מאז, ובמשך חודשים רבים, אני חולפת יומיום על פני השלט הזה בעודי נוהגת. הוא אף פעם לא הפך שקוף בעיני, כמו יתר סימני הדרך. בכל פעם מחדש הוא מעורר אותי למחשבה. האם אני זוכרת לעזור? האם אני מגדלת כך את ילדי? הוא מזכיר לי יום יום משהו כל כך חשוב.

"התרומה לאושרם של אנשים אחרים מספקת לנו משמעות והנאה ולכן עזרה לזולת היא אחד המרכיבים החיוניים בחיים מאושרים", אומר ד"ר טל בן שחר. מחקרים מצביעים על כך שכשאנשים עוסקים בפעילויות של עזרה לזולת, בהתנדבות על בסיס קבוע, רמת האושר שלהם עולה, כיוון שתחושת המשמעות והערך שלהם מתגברת."

התועלות והרווחים לארגונים המפעילים נוער מתנדב

מתוך: זה טוב לכולם: תועלות ורווחים מהתנדבות בני נוער

ליאורה ארנון, מנהלת פיתוח ידע, ג'וינט התנדבות (2010)

בני נוער מתנדבים הם מקור מעולה לזמן, לכישרון ולאנרגיה, היכולים לסייע לארגונים להשיג את משימותיהם ולהגשים את מטרותיהם. בני הנוער המתנדבים משלימים את עבודתם של העובדים בשכר, מאפשרים לארגונים להרחיב את שירותיהם, מרחיבים את מגוון המיומנויות הקיימות בארגון, ומביאים עמם אנרגיות חדשות.

בני נוער מתנדבים מביאים עמם לארגון אנרגיה חדשה, רעיונות, התלהבות ומיומנויות ייחודיות. פעמים רבות הם יכולים לסייע לארגון לצאת מקפיאה על השמרים ולעבור לחשיבה חדשנית. בני נוער מרשים לעצמם לבטא את ביקורתם בצורה נחרצת וארגונים יכולים לעשות בכך שימוש, כדי להעריך את עצמם ואת פועלם בקהילה באופן חסר-פניות.

בני נוער מתנדבים גם הופכים במהרה לשגרירים של ארגון המתנדבים בקהילה. הם מייצגים אותו בבתי הספר, בביתם ובקרב משפחתם המורחבת וברשתות החברתיות שאליהן הם משתייכים. בני נוער אלה הם גם "דור העתיד" של הארגון. כשהארגון בוחר לחבר אותם אליו כבר בנערוּתם, הוא מוודא למעשה כי בקהילה יהיה מי שימשיך את פעילותו של הארגון גם בעתיד.

כמו כן, לרוב דורשת התנדבות בני נוער יצירת תשתיות ושותפויות שעשויים להירקם עם בתי ספר, ארגוני נוער, ארגוני דת וכל נותן שירות אחר, שיכול להשתתף בתכנית ההתנדבות. התועלות משותפויות אלה עשויות להיות רחבות בהרבה מהתועלות מהתנדבות בלבד.

התועלות לעסקים

עסקים מרוויחים כשהם מאפשרים לעובדיהם להתנדב עם בני נוער מתנדבים, כיוון שהתנדבות מפתחת את המיומנויות, את הידע ואת יכולות המנהיגות של המתנדבים/העובדים. כשעסקים מעודדים את עובדיהם להתנדב, הם מציגים את עצמם כמקום אטרקטיבי לעובדיהם בהווה ובעתיד, ויוצרים מודלים להזדהות לבני הנוער. עידוד התנדבות נוער על ידי חברות עסקיות משפר את תדמיתן הציבורית וחושף את מעלותיהן בציבור. פיתוח התנדבות נוער וקשר ישיר עם בני נוער מתנדבים הם משאבים אסטרטגיים, המסייעים לחברות לזכות בקשר ישיר עם קהל יעד גדול, בעל השפעה על סגנון הצריכה של משפחתו ושל בני גילו, שיהיה בעל השפעה צרכנית חשובה אף יותר

בעתיד, ובכך מאפשר לחברות להשיג מטרות עסקיות בטווח הקצר והארוך כאחד. כמו כן, תמיכה בהתנדבות נוער פירושה השקעה לעתיד: ההבנה כי בני הנוער של היום, המתנדבים, הם למעשה עובדים הפוטנציאליים בעתיד, ועל כן תמיכה בהתנדבותם תסייע לבנות דור חדש של עובדים מוכשרים ובעלי מיומנויות רחבות, שהם גם בעלי ניסיון וחוש אחריות ומחויבות מפותח.

התועלות למערכת החינוך

מערכת החינוך יוצאת נשכרת מהתנדבות בבני נוער מפני שזו דרך יעילה עבור המתבגרים לפתח את הידע והמיומנויות שלהם. כשההתנדבות מאורגנת היטב, היא הופכת להיות כר עשיר ללימוד ולצבירת התנסות מעשית בתחום הלימודים ובתחומי חיים רבים נוספים. ההתנדבות יכולה גם לסייע לצוותים החינוכיים לראות צדדים נוספים בתלמידיהם, שאולי לא נחשפים ולא מקבלים ביטוי במסגרת החינוכית הפורמלית. עצם העשייה יכולה לחשוף כישרונות וכישורים, שאם מורים ישכילו לזהות – יוכלו לטפחם ולנתבם גם למישור לימודי, ובכך לעזור לתלמידיהם למצות את הפוטנציאל הטמון בהם.

מערכת החינוך יכולה גם היא ליהנות מהשותפויות שנוצרות בבניית התשתיות לקידום התנדבות נוער: החיבור בין מערכת החינוך הפורמלית לזו הבלתי-פורמלית והקשרים הנוצרים עם ארגוני התנדבות, עם מוסדות ציבור ועם מוסדות עסקיים במטרה לקדם את הנושא, עשויים להוליד שותפויות בעלות תועלת למסגרת הבית-ספרית, שאינן קשורות ישירות להתנדבות.